

JAN PROCHÁZKA KOČÁR DO VÍDNĚ

Poznámky: Symbol (?) – pojem k vysvětlení. Texty neprošly korekturou.

Venkovské ženě oběsili muže. Nebojoval proti nikomu. Zabili ho pro výstrahu. Ukradl pár pytlů cementu. Pohřbila mrtvého téže noci, blížila se fronta. Kdovíjak dlouho by potom čekal. Před kuropěním vešli do domu smutku dva vojáci, netušili, co se stalo. Poručili vdově připravit vůz, zapřáhnout koně a jet s nimi.

Ano, řekla si, je to nad slunce jasný pokyn boží. Modlila se, aby nezakolísala a měla sílu vyplnit spravedlnost.

V otýpkách sena vpašovala do vozu sekýru.

Zařadit dílo do literárních druhů a žánru:

Podle uměleckého zobrazení skutečnosti se jedná o epiku (?), podle formy textu o prózu (?). Žánrově je dílo krátkým baladickým (?) příběhem (novelou).

Stručně nastínit obsah díla:

Hlavní hrdince, selce Kristě, oběsili Němci muže za krádež cementu. Krista nenávidí německé vojáky i celou válku. Je začátek května 1945, dva nacističtí zběhové donutí Kristu, aby je přes Znojmo odvezla na žebříňáku (kočáru) do Rakouska. V seně na voze leží zraněný voják (Rudi), vůz doprovází druhý voják Hans. Jedou stále lesními cestami, Krista záměrně cestu zdržuje tím, že jede špatným směrem, a neustále přemýšlí, jakým způsobem by vojáky zabila (do kočáru vpašovala sekýru). Oči jí přelétají nad zbraněmi, které vojáci mají. Neodvážá se.

Zraněný má velké bolesti, byl by se i zabil, kdyby mu v tom Hans nezabránil. Každý z nich má úplně jiný charakter. Rudi je plný zloby a nenávisti. Naopak Hans se snaží chovat k selce slušně. Krista fikaně během různých zastávek zbaví vojáky zbraní i kompasu. Má k Hansovi velký odpor, nereaguje na jeho dary, kterými ji uplácí. Hans odstraní ze své uniformy výložky a orlice. Když vojáci zjistí, že přišli o zbraň a jedou špatným směrem, vypadá to, že Hans Kristu opravdu zastřelí. Nakonec ji nechávají v lese. Selka ale zpovzdálí vůz pozoruje – bojí se přijít o povoz a o koně.

Krista nalézá Hanse kopajícího hrob: zraněný voják zemřel. Hans usíná vedle povozu. Selka ho zbaví zbraně a vrhne se na něj se sekýrou. Nad vykřikujícím Hansem se smiluje, odhodí sekýru a surově ho ztluče. Tato velmi silná scéna nakonec skončí objetím. Oba usnou na povozu. Zde je nacházejí „partyzáni“. Kristu označí za zrádkyni, nadávají jí do kurev. Pak ji snad i znásilní. Partyzáni Hanse „milosrdně“ zastřelí. V závěrečné scéně se selka vrací stejnou cestou domů s mrtvým Hansem v kočáře.

Charakterizovat dílo z hlediska jazykového a kompozičního:

Jazykově i kompozičně je příběh velmi jednoduchý. Dialogy jsou minimalistické – Krista nerozumí němčině, proto vojákovi odpovídá česky, a to většinou hrubými až vulgárními výrazy. Krista vyjadřuje své myšlenky také samomluvou (vnitřním monologem). Příběh je vyprávěn v er-formě, je rozdělen na přímo navazující oddíly (nečíslované kapitoly).

Vystihnout hlavní myšlenku díla (námět, téma, motivy):

Kniha je ostrým protestem proti kolektivní vině. Zdůrazňuje svým drastickým poselstvím, že není možné za zločiny odsuzovat příslušníky dané komunity jen proto, že zločiny spáchali jiní její příslušníci. Je zjevné, že v roce 1967, kdy byla próza vydána, bylo trauma vraždění z doby druhé světové války v české společnosti ještě velmi živé. Autor nesoudí, na čí straně je pravda, ponechává rozhodnutí a odpověď na čtenáři.

Kniha vznikla jako adaptace scénáře ke stejnojmennému filmu z roku 1966. Na scénáři spolupracoval Jan Procházka s režisérem filmu Karlem Kachyňou. Kristu ztvárnila Iva Janžurová, Hanse Jaromír Hanzlík.

Charakterizovat hlavní postavy v díle:

Krista zastává nenávidný postoj k nacistům, kteří ji popravili manžela, a je rozhodnuta pomstít ho na dvou vojácích. Hans, v knize označovaný jako voják-vojáček, působí jako vyplašený a bojácný chlapec, jenž touží jen po jednom – dostat se konečně domů do Rakouska. Naopak zraněný (Rudi) představuje drsného frontového vojáka, nabádajícího Hanse, aby Kristu zastřelil, než ona zabije jeho. Paradoxem je, že když k tomu má žena příležitost, nedokáže to a zhroutí se.

Role partyzánů je taktéž rozporuplná – Krista je označena za „německou kurvu“, Hanse nakonec zastřelí oni, jelikož jsou „milosrdní“.

Shrnout literární / obecně kulturní kontext:

Část určená ke zpracování a nastudování podle studijních materiálů.¹

¹ Citace a novější doporučená literatura ke studiu: Ivana DOROVSKÁ, *Maturita 2011, Český jazyk a literatura (základní úroveň)*, Brno 2011; Iveta HAVLÍČKOVÁ a kol., *Odmaturuj z literatury 2*, Brno 2004; Milan HOŠEK a kol., *Maturita 2012, Český jazyk a literatura (základní úroveň)*, Brno 2012; Pavel JANOŮŠEK a kol., *Dějiny české literatury 1945-1989, III. 1958-1969*, Praha 2008, s. 340-341; Marie SOCHROVÁ, *Čtenářský deník k Literatuře v kostce*, Havlíčkův Brod 2001; Otakar SLANAŘ a kol., *Obsahy a rozborů děl (k Literatuře – přehledu SŠ učiva)*, Třebíč 2007; Libuše ULRICOVÁ, *Obsahy z děl české literatury*, Humpolec 2005; <http://www.filmveplatno.cz/10-kocar-do-vidne-1966.html> (19. 8. 2014); http://cs.wikipedia.org/wiki/Ko%C4%8D%C3%A1r_do_V%C3%ADn%C4%9B (19. 8. 2014); <http://blisty.cz/art/48325.html> (19. 8. 2014).